

Position paper NPRD-gemeenten

Gezamenlijke inzet van de gemeenten Cranendonck, Midden-Drenthe, Weert en Zeewolde

Waarom wij gezamenlijk optrekken

De gemeenten Cranendonck, Midden-Drenthe, Weert en Zeewolde staan voor een omvangrijke opgave als gevolg van de keuzes die binnen het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) zijn gemaakt. Hoewel de aard en schaal van de ontwikkelingen verschillen, delen wij dezelfde verantwoordelijkheid: het zorgvuldig laten landen van een nationale opgave in onze lokale gemeenschappen.

Wij onderschrijven het belang van een sterke krijgsmacht en leveren daar vanuit onze rol graag een constructieve bijdrage aan. Tegelijkertijd vraagt de komst en uitbreiding van defensielocaties veel van onze inwoners, ondernemers en leefomgeving. De impact reikt verder dan ruimte alleen. Zij raakt ook de sociale samenhang, bereikbaarheid, woningmarkt, arbeidsmarkt, zorg, veiligheid en het toekomstperspectief van onze gebieden.

Wij kiezen daarom bewust voor een constructieve en gelijkwaardige samenwerking met Defensie, het Rijksvastgoedbedrijf en het Rijk. Er liggen inmiddels goede bestuurlijke en inhoudelijke uitgangspunten om samen tot afspraken te komen. De uitdaging ligt niet in het creëren van nieuwe structuren, maar in het tijdig organiseren van de randvoorwaarden die nodig zijn om deze ontwikkeling duurzaam en maatschappelijk verantwoord mogelijk te maken.

Een nationale opgave vraagt om nationale verantwoordelijkheid

De defensieopgave is een nationale opgave met regionale en lokale gevolgen. Juist daarom vraagt zij om een gezamenlijke aanpak waarin de verantwoordelijkheden van alle betrokken partijen helder zijn.

Van gemeenten wordt verwacht dat zij ruimte bieden, meedenken over de gebiedsontwikkeling, inwoners begeleiden en bijdragen aan de maatschappelijke inbedding van de opgave. Daar hoort tegenover te staan dat het Rijk verantwoordelijkheid neemt voor de voorwaarden die nodig zijn om deze ontwikkeling succesvol te laten zijn.

Daarbij staat de defensieopgave niet op zichzelf. De betrokken gemeenten worden tegelijkertijd geconfronteerd met meerdere grote rijksopgaven, zoals woningbouw, bereikbaarheid, de energietransitie, natuur- en stikstofvraagstukken en economische ontwikkeling. Deze stapeling van opgaven legt een groot beslag op de beschikbare ruimte, uitvoeringskracht en voorzieningen in onze gebieden. Juist daarom is een integrale benadering vanuit het Rijk noodzakelijk. Om verzuiling te voorkomen vragen we

aandacht voor interdepartementale verbindingen, waarin de samenhang tussen deze opgaven wordt erkend en meegewogen.

Dat betekent investeren in de fysieke én sociaal-maatschappelijke infrastructuur van de gebieden waar Defensie zich vestigt of uitbreidt. Niet pas wanneer locaties in gebruik worden genomen, maar juist vooraf. Alleen dan kunnen inwoners, ondernemers en nieuwe defensiemedewerkers onderdeel worden van sterke, leefbare gemeenschappen.

Wat wij gezamenlijk belangrijk vinden

Ondanks de verschillen tussen onze gemeenten herkennen wij vier gedeelde uitgangspunten.

1. Een zorgvuldig en transparant gebiedsproces

Een succesvolle defensieopgave begint met vertrouwen. Dat vraagt om een gebiedsproces waarin rollen helder zijn, informatie toegankelijk is en inwoners en ondernemers vroegtijdig en gelijkwaardig betrokken worden. Defensie is opdrachtgever en eindverantwoordelijke voor de uitvoering van de opgave. Gemeenten brengen gebiedskennis, bestuurlijke ervaring en kennis van de lokale gemeenschap in. Vanuit die rol zijn wij partner, adviseur en verbinder tussen overheden, inwoners en maatschappelijke organisaties.

Voor inwoners, ondernemers en andere direct betrokkenen is duidelijkheid essentieel. Juist in gebieden waar nog onzekerheid bestaat over de precieze gevolgen voor bijvoorbeeld leefomgeving, ruimtegebruik, geluid, bereikbaarheid en andere cumulatieve effecten, vraagt dit om tijdige communicatie, transparante informatievoorziening en een proces met duidelijke verantwoordelijkheden en contactpersonen. Mensen moeten weten waar zij aan toe zijn, waar ze terecht kunnen en erop kunnen vertrouwen dat hun belangen zorgvuldig worden meegewogen.

2. Leefbaarheid en maatschappelijke inbedding als randvoorwaarde

De komst van grootschalige defensieontwikkelingen mag niet leiden tot geïsoleerde militaire enclaves. Een duurzame landing vraagt om investeringen in de samenleving als geheel. Daarbij zien wij vier samenhangende aandachtspunten:

- Sterke verbindingen met verenigingen, maatschappelijke initiatieven en lokale gemeenschappen, met aandacht voor verantwoord medegebruik van defensieterreinen door maatschappelijke en gebiedsgebonden functies;
- Kansen op het gebied van onderwijs, arbeidsmarkt en regionale en lokale economische ontwikkeling;
- Voldoende capaciteit voor veiligheid, handhaving, zorg en hulpverlening;
- Investerings in en blijvende aandacht voor infrastructuur en bereikbaarheid, voor leefbaarheid, en welzijn van inwoners en natuur.

Leefbaarheid gaat daarbij niet alleen over fysieke ruimte, maar ook over sociale cohesie, gezondheid en het gevoel van betrokkenheid bij ontwikkelingen in de eigen omgeving.

3. Eerlijke afspraken over gevolgen en investeringen

Waar de defensieopgave direct of indirect gevolgen heeft voor inwoners, ondernemers en gebieden, moeten daar passende afspraken tegenover staan.

Voor direct betrokkenen betekent dit een ruimhartige en zorgvuldige behandeling. Voor de regio als geheel betekent dit dat een deel van de investeringen die met de defensieopgave samenhangen terugvloeit naar het gebied. Niet als compensatie achteraf, maar als investering in een toekomstbestendige leefomgeving.

4. Tijdige voorinvesteringen en voldoende uitvoeringskracht

De benodigde woningen, infrastructuur, onderwijsvoorzieningen, veiligheidsketen en maatschappelijke voorzieningen ontstaan niet vanzelf. Hiervoor zijn substantiële voorinvesteringen noodzakelijk, ruim voordat locaties volledig operationeel zijn.

Daarbij komt dat de defensieopgave samenvalt met andere grote rijksopgaven die beslag leggen op de beschikbare ruimte, uitvoeringskracht en voorzieningen in onze gebieden. Dit vraagt om een integrale benadering vanuit het Rijk. Om verkokering te voorkomen, vragen wij aandacht voor sterke interdepartementale verbindingen, bijvoorbeeld georganiseerd via regionale tafels, zodat de samenhang tussen deze opgaven wordt erkend en meegewogen in besluitvorming, investeringen en uitvoering.

Daarnaast vraagt de opgave langdurige inzet van gemeenten. De benodigde capaciteit, expertise en procesondersteuning overstijgen de reguliere gemeentelijke taken. Een structurele bijdrage vanuit het Rijk voor deze bovenwettelijke inzet is daarom noodzakelijk.

Onze gezamenlijke oproep

Wij vragen het Rijk en Defensie om de samenwerking met onze gemeenten voort te zetten vanuit partnerschap, wederkerigheid en gedeelde verantwoordelijkheid.

Concreet vragen wij:

- Een zorgvuldig en transparant gebiedsproces met duidelijke rolverdeling, goede informatievoorziening en aandacht voor de positie van de direct betrokkenen;
- Structurele aandacht voor leefbaarheid en sociaal-maatschappelijke inbedding;
- Tijdige investeringen in infrastructuur, veiligheid, zorg, onderwijs en bereikbaarheid;
- Ruimhartige afspraken voor direct betrokkenen én investeringen in de gebieden die deze nationale opgave dragen;
- Passende vergoeding van de extra gemeentelijke inzet die voortvloeit uit deze rijksopgave;
- Een integrale benadering vanuit het Rijk, waarbij de samenhang tussen de defensieopgave en andere grote rijksopgaven wordt erkend en meegewogen in beleid, investeringen en uitvoering;
- En tot slot een bestuurlijk akkoord waarin de afspraken tussen Rijk, Defensie en de gemeenten worden vastgelegd.

Zo bouwen we gezamenlijk aan een sterke defensie én aan sterke gemeenschappen.